

biblio.ugent.be

The UGent Institutional Repository is the electronic archiving and dissemination platform for all UGent research publications. Ghent University has implemented a mandate stipulating that all academic publications of UGent researchers should be deposited and archived in this repository. Except for items where current copyright restrictions apply, these papers are available in Open Access.

This item is the archived peer-reviewed author-version of:

Title : 'Blekersstraat 2, het lokaal 'De kunst genegen' (in de tuin van café Vlissinghe)'

Authors: HUYGEBAERT Stefan

In: Beernaert, B. (ed.), *Muziek, woord, beeld. Open Monumentendag 2012 Brugge*, Brugge, Dienst voor Monumentenzorg en Stadsvernieuwing, 2012, p. 21-30.

To refer to or to cite this work, please use the citation to the published version:

APA : Huygebaert, S. (2012). Blekersstraat 2, het lokaal 'De kunst genegen' (in de tuin van café Vlissinghe). In B. Beernaert (Ed.), *Muziek woord beeld. Open Monumentendag 2012 Brugge* (pp. 21-30). Brugge: Dienst voor Monumentenzorg en Stadsvernieuwing.

Chicago 16th A: Huygebaert, Stefan. "Blekersstraat 2, Het Lokaal 'De Kunst Genegen' (in De Tuin Van Café Vlissinghe)." In *Muziek Woord Beeld. Open Monumentendag 2012 Brugge*, edited by Brigitte Beernaert. 21-30. Brugge: Dienst voor Monumentenzorg en Stadsvernieuwing, 2012.

2. BLEKERSSTRAAT 2, HET LOKAAL 'DE KUNST GENEGEN' (IN DE TUIN VAN CAFÉ VLISSINGHE)

Open op
zaterdag 8 september
Van 14.00u tot 18.00u
zondag 9 september
van 10.00u tot 18.00u

De leden van vereniging 'Kunstgenegen' werden gestimuleerd teneinde hen aan te wakkeren de zo moeilijke baan der kunst met onwankelbare standvastigheid te betreden en door noeste vlijt het hunnen bij te dragen tot het opbouwen van de kunstroem onzer geboortestad.

Eduard Trips (1921-1997) schreef in 1986 het boek *Café Vlissinghe, een eeuwenoude Brugse herberg 1515-*

1985 waarin het verhaal van deze uitzonderlijke plek uit de doeken wordt gedaan. Het huis Vlissinghe zou al sinds begin 16de eeuw ingericht geweest zijn als herberg. Bewoners en uitbaters werden toen opgezocht... en mogelijk wordt de studie geactualiseerd in aanloop van 2015: vijfhonderd jaar Vlissinghe in Brugge? De familie De Meulemeester (van de brouwerij Aigle-Belgica), eigenaars van de herberg in de 19de en vroeg 20ste eeuw, spaarden kosten noch moeite om de herberg in oude stijl in te richten. Dit paste uitstekend in de vroege toeristische ontsluiting van de stad.

Uw gids is Stefan Huygebaert die in 2011 zijn mastertitel in de kunstwetenschappen behaalde met een werk over 'De Brugse Academie en het neogotisme in de schilderkunst, 1830-1902'. Voor OMD 2012 deed Stefan Huygebaert verder onderzoek en synthetiseerde die voor de brochure, samen met een beschrijving die hier volgt.

Café Vlissinghe is bij Bruggelingen en buitenlandse toeristen gekend als 'oudste herberg van de stad', met een geschiedenis die teruggaat tot begin 16de eeuw. Naast een huis van bier & vertier was het echter ook een plek waar in het bijzonder tijdens het fin de siècle woord, beeld & muziek samen kwamen.

Het bewaarde bakstenen gebouw van café Vliissinghe (dat uit twee langshuizen bestaat), dateert uit de 16de/17de eeuw. Het rechtergedeelte met de toegang en de keuken lijkt het oudste deel van het pand. Het interieur van de herberg is buitengewoon merkwaardig en een bezoek meer dan waard, maar op OMD 2012 wordt de bezoeker begeleid naar het voormalige verenigingslokaal in de tuin van het artistiek genootschap 'De Kunst Genegen' (Kunstgenegen).

Het verenigingslokaal dat ingericht werd in oude stijl is later bekend geworden onder de naam 't Muzeetje. Het was de bakermat van heel wat culturele verenigingen. Het kan ook vandaag opnieuw gehuurd worden voor vergaderingen

De gelagzaal

Wie de voordeur binnenwandelt en linksaf langs de keuken- en kelderdeur de trapjes oploopt, komt binnen in het eigenlijke café -de gelagzaal genoemd. Onderweg komt men aan de rechterzijde al een bord van het genootschap Kunstgenegen tegen. Het meeste meubilair uit de gelagzaal dateert uit de 19de eeuw, terwijl het onderste gedeelte van de tapkast 16de-eeuws houtsnijwerk bevat. De tapkast had gedurende de 19de eeuw geen bovenbouw zoals nu. In het boogveld boven de ingangsdeur van de gelagzaal is een schildering aangebracht waarop de Nederlandse havenstad Vlissingen in de 18de eeuw is te zien. De naam van de herberg heeft echter andere

wortels en zou eerder met een oude benaming voor plassen en duinen ('vles') in verband worden gebracht. Achteraan de zaal pronkt de 17de-eeuwse haard met zgn. buzestove of plattebuiskachel. Centraal aan de schoorsteenboezem hangt het portret van Jacques De Meulemeester-Marlier (1804-1881), die het café in 1855 verwierf. De Meulemeester was eigenaar van de brouwerij Den Arend, een grote onderneming die zich uitstreckte van de Sint-Annarei tot de Carmersstraat. Het bier van de huisbrouwerij was uiteraard in Vlissinghe te drinken, o.a. op een gratis bieravond bij de lancering van een nieuw bier in 1886. Het portret van De Meulemeester is geschilderd door Alfred Joostens (1820-1886), een Brugse kunstschilder die in

Spiegelrei 20 woonde, met laat-romantische opleiding aan de Academies van Brugge en Antwerpen. Van zijn hand is ook één van de meest typerende schilderijen die de muren van Vlissinghe sieren, met name de uitbeelding van de vaste bezoekers op de bolderbaan in de achtertuin en van de herberg. Op dit schilderij heeft Joostens zichzelf al schetsend geportretteerd, in het raam links van de grote wapperende Belgische vlag.

De wijze waarop de vele schilderijen en postuurtjes de muren vullen is zeer gelijkend aan de sfeer van het café rond het einde van de negentiende eeuw. Het schilderij *den ouden Teunis en zijn wijf* toont een koppel eeuwelingen dat in 1605 vijfenzeventig jaar getrouwd zou geweest zijn.

Al voor de stichting van het verderop besproken Kunstgenegen was café Vlissinghe een verzamelplaats van de Brugse kunstscène. Kunstschilder Flori Van Acker (1858-1940) bezong de sfeer van het café in een lied uit 1887 dat hij samen met aquarelschilderingen van de tapkast en de stoof op papier zette. Daarin vermeldt hij o.a. met zeer grote waarschijnlijkheid advocaat Gustav Claeys van de Cercle Artistique Brugeois.

De tuin

Langs de achterdeur krijgt men toegang tot de tuin en het terras

van Vlissinghe, sinds lang een belangrijk verlengde van het herberggebeuren. Zoals op Joostens' werk te zien, werd hier het bolderspel gespeeld. Vlissinghe was lang niet het enige café in de Brugse fin de siècle-periode met een dergelijke bolderbaan en vereniging, maar had naar verluid wel de langste bolderbaan van de stad. Toen liep die echter over de gehele lengte van de achtertuin. Nu nog wordt de traditie achteraan de tuin in ere gehouden met een petanquebaan. Rechts van de trap komend, merkt men een erker met rood geschilderde kozijnen en een tegeldakje. Daarnaast is de toegangsdeur tot de vergaderzaal.

Vergaderzaal 't Muzeetje

Op de schouw, de kasten naast de haard en op de lambriseringen zijn moraliserende spreuken geschilderd: Uit jongste versaemt/ Toont met daden steeds wat geest er in U woont/ Rust Roest/ Vrijheid Blijheid/ In kunstgevoel ligt hoger doel/ Geen schooner kroon dan eigen schoon/ Veroordeelt nooit wat gij niet kent/ Bij kunstlust nimmer rust/ Kunst veredelt ...

Her en der draagt het interieur van dit lokaal met balkenplafond - dat het Muzeetje genoemd werd op belle époque postkaarten - de sporen van het kunstgenootschap Kunstgenegen dat er sinds 1897

haar vergaderzaal had. Aangezien het om een oud-leerlingenkring van de Brugse academie ging, werd die artistieke 'alma mater' geëerd op de schoorsteenboezem, waar het wapenschild met azuur, 3 zilveren schilden en open passer prijkt. De spreuk *Uyt Jonsten versaemt* benadrukt het plezier van het samen zijn. De wangen van de haard zijn gedecoreerd met gepolychromeerd vrouwen- en mannenhoofd. Binnenin de erker is het academiewapen eveneens verwerkt, dit keer in de twee consoles: één met een koppel uilen, een ander met narren, symbool voor wijsheid en vermaak. Spreuken over de kunst sieren de schoorsteenmantel en lambrisering, waar ook acht schilden van oude

Brugse ambachten geschilderd zijn. Al deze schilderijen dateren uit de vroege twintigste eeuw; in 1899 was op de schouwboezem nog de god Cambrinus met zijn bierton te zien, en loofwerk boven de lambrisering. Rechts van de binnendeur hangt een brievenbus met daarnaast een prijslijst. Ten tijde van Kunstgenegen werden hier de berichten voor de leden opgehangen. Aan de buitenzijde van de deur vraagt een prent in art-nouveaustijl de bezoeker het gastenboek te tekenen. Op 28 december 1902 was dat gouverneur graaf Charles d'Ursel (1848-1903), die door Flori Van Acker werd geportretteerd bij zijn bezoek naar aanleiding van het derde Academisch feest.

Kunstgenegen

Op 11 maart 1894 stichtten enkele oud-leerlingen en sympathisanten van de Brugse kunstacademie, onder wie Victor De Loose (1871-1920), Louis Van Hollebeke en notaris en amateur schilder Gabriel Thomas (1871-1929), het kunstgenootschap Kunstgenegen. Het ging niet om het eerste oud-leerlingengenootschap, aangezien in 1878 de Cercle artistique Brugeois werd (her-)opgericht en rond 1887 ook Takjes Worden Boom(p)tjes het licht zag. Die laatste had als vaste stek de estaminet St. Leo in de Sint-Salvatorskoorstraat. Daarnaast was er ook de literaire vereniging De Zwarte Kat - net als Kunstgenegen in 1894 gesticht -

vernoemd naar het Parijse voorbeeld uit 1881 met de beroemde affiche. Een echte concurrentieslag moet tussen al deze genootschappen niet gezocht worden, vooral omdat hun ledenlijsten sterk overlappen. Het Kunstverbond der Vlaanderen (°1897) met Emile Claus als voorzitter kreeg een West-Vlaamse afdeling met Bruggelingen Edmond Van Hove (1851-1913), Charles De Wulf (1865-1904), Emile Rommelaere (1873-1961), Gustaaf Pickery (1862-1921) en Julius Sabbe (1846-1910), en dat na een bezoek van de Gentse kring aan Kunstgenegen.

Kunstgenegen zou drie jaar de Brugse cafés afzoeken naar een geschikte plek en vergaderde kortstondig in het Ambachtshuisje van de korendragers in de Braambergstraat. Op uitnodiging van de zoon van Jacques de Meulemeester, Léon (1841-1922), werd vanaf 1897 elke twee weken in Vlissinghe verbroederd. Kunstgenegen hield een jaarlijkse tentoonstelling van beeldende en toegepaste kunsten. Deze ging door in het orgelzaaltje van het

muziekconservatorium, of de foyer van de stadsschouwburg. Over deze en andere activiteiten werd uitvoerig bericht in het bevriende Brugse kunsttijdschrift *Kunst* dat in 1897 werd gesticht en tot 1905 verscheen. Men loofde er de tentoonstellende leden van Kunstgenegen. Onder hen waren Victor De Loose, vooral gekend om zijn interieurschilderingen, Jef Van de Fackere (1879-1946), academieleraar en pastellist-portrettist, landschapsschilder-aquarellist Arthur Vrielynck (1877-1914) en Charles Poupaert (1874-1935). Andere activiteiten bestonden er

in leraren of oud-leerlingen te huldigen. De Loose werd in 1898 in intieme kring gevierd omwille van zijn aanstelling als academieleraar. Op academiedirecteur Louis Delacenserie (1838-1909) en succesvol kunstschilder Edmond Van Hove werd in 1902 geklonken naar aanleiding van hun opname in de Leopoldsorde, en primus Alfred Vienne kreeg rond de Eerste Wereldoorlog felicitaties. Toen in 1901 wijlen Hendrik Pickery (1828-1894) een borstbeeld langs de vesten kreeg, was Kunstgenegen eveneens van de partij. Vanuit het genootschap riepen leden als architect Louis D'Helft,

directeur van de technische dienst van de stad Brugge, op tot eerbied voor de Vlaamse (neo-)gotische bouwtrant. Zo werd expliciet in het tijdschrift *Kunst* gevraagd dat leden-architecten van Kunstgenegen bij wedstrijden elk op zijn minst één dergelijk voorstel zouden indienen.

In *Kunst* werd vaak het open en volkse karakter van de tentoonstellingen van Kunstgenegen verkozen boven de betalende exposities van de meer elitaire *Cercle Artistique Brugeois*. De salons van deze Brugse kunstkring, met als leden onder meer miniaturist Leon De Pape en architect Delacenserie, gingen vaak gepaard met muziek van de militaire kapel, waarop naar verluidt de bourgeois dames zouden

opmerken 'quel dommage que ces tableaux encombrants se trouvent ici et nous empêchent de danser!'

Toch mag Kunstgenegen in de meer liberale bourgeois-kringen worden gesitueerd. Geheel in deze sfeer is veel van het grafisch werk door Jules Fonteyne (1878-1964), die briefhoofdingen, uitnodigingen, menu's,... van de kring ontwierp - zoals ook Vrielynck dat deed. Dan werd café Vlissinghe plots *cabaret artistique Vlissinghe*, waar op initiatief van Kunstgenegen kamermuziekavonden met kwartetten doorgingen, of pianorecitals door Edward Danneels, een toen succesvol Brugs pianist die ook in Parijs lof oogstte en bij het Willemsfonds te horen was

met werk van o.a. Mestdagh en Benoit. Bij Kunstgenegen werden ook voordrachten gehouden, onder andere in 1906 door voorzitter Thomas over de Vesuvius en Pompeï.

Dit alles ging gepaard met het caféleven en het meer volkse amusement van pijpen roken en spelen op de bolderbaan. Na W.O. I werd het stil rond Kunstgenegen. Er bleef evenwel plaats voor de kunst, met toneelgezelschappen zoals het in 1918 opgerichte Excelsior dat Vlissinghe als thuishaven verkoos.